

Warszawa, 13 lipca 2018 r.

**Komunikat FOR 19/2018:
Indeks Państwowego Paternalizmu: krytycy i entuzjaści
paternalistycznych regulacji unijnych w Parlamencie Europejskim**

- Indeks Państwowego Paternalizmu – *The Nanny State Index* – mierzy poziom restrykcyjności przepisów regulujących sprzedaż i konsumpcję jedzenia, napojów bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosów w 28 krajach UE.
- Najnowsze badanie bazujące na Indeksie ocenia postawy partii i grup politycznych w Parlamencie Europejskim na podstawie 10 głosowań dotyczących powyższych tematów z trzech ostatnich kadencji.
- Partiami najbardziej krytycznymi wobec unijnych regulacji były niemiecka FDP i czeska OSD, a najbardziej krytyczne grupy to Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy (ECR) oraz Europejska Partia Ludowa (EPP).
- Najbardziej entuzjastyczne wobec analizowanych w ramach Indeksu Państwowego Paternalizmu unijnych regulacji i niechętnie wolności jednostki były niemiecka socjalistyczna Die Linke i partie z uznawanej za lewicową grupy Zieloni – Wolny Sojusz Europejski.
- PiS i PO, czyli największe polskie partie w Parlamencie Europejskim, wykazały się umiarkowanym sceptycyzmem wobec paternalistycznych regulacji, co przełożyło się na podobny ostateczny wynik w rankingu.
- Powodem sprzeciwu niektórych partii wobec unijnych regulacji może być nie tylko sceptycyzm wobec samych regulacji, które chętnie wprowadzają w kraju, co krytycyzm wobec działalności regulacyjnej Unii Europejskiej. Przykładem są działania regulacyjne PiS w obszarze e-papierosów czy alkoholu.

Europejska sieć think tanków [EPICENTER](#) opublikowała kolejne badanie związane z **Indeksem Państwowego Paternalizmu w UE – *The Nanny State Index***¹. Indeks ten mierzy poziom restrykcyjności przepisów regulujących sprzedaż i konsumpcję jedzenia, napojów

¹ Państwowy paternalizm to naruszenie zasady w ramach której każdy ma wolność działania w takim zakresie, w jakim nie narusza wolności innych osób. Nadopiekuńcze państwa starają się chronić obywateli przed nimi samymi, odbierając im tym samym wolność decydowania o sobie i ponoszenie odpowiedzialności za swoje wybory. Politycy forsują taki paternalizm w wielu obszarach życia, ale w indeksie skupiamy się na jedzeniu, napojach bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosach.

bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosów w 28 krajach UE². Tym razem autorzy badania przeanalizowali, jak w tych obszarach głosowali członkowie Parlamentu Europejskiego, aby wskazać krytyków i entuzjastów unijnej nadopiekuńczości. Przyjrzeni się oni aktywności partii politycznych, grup politycznych i delegacji narodowych w ostatnich trzech kadencjach na podstawie dziesięciu głosowań³.

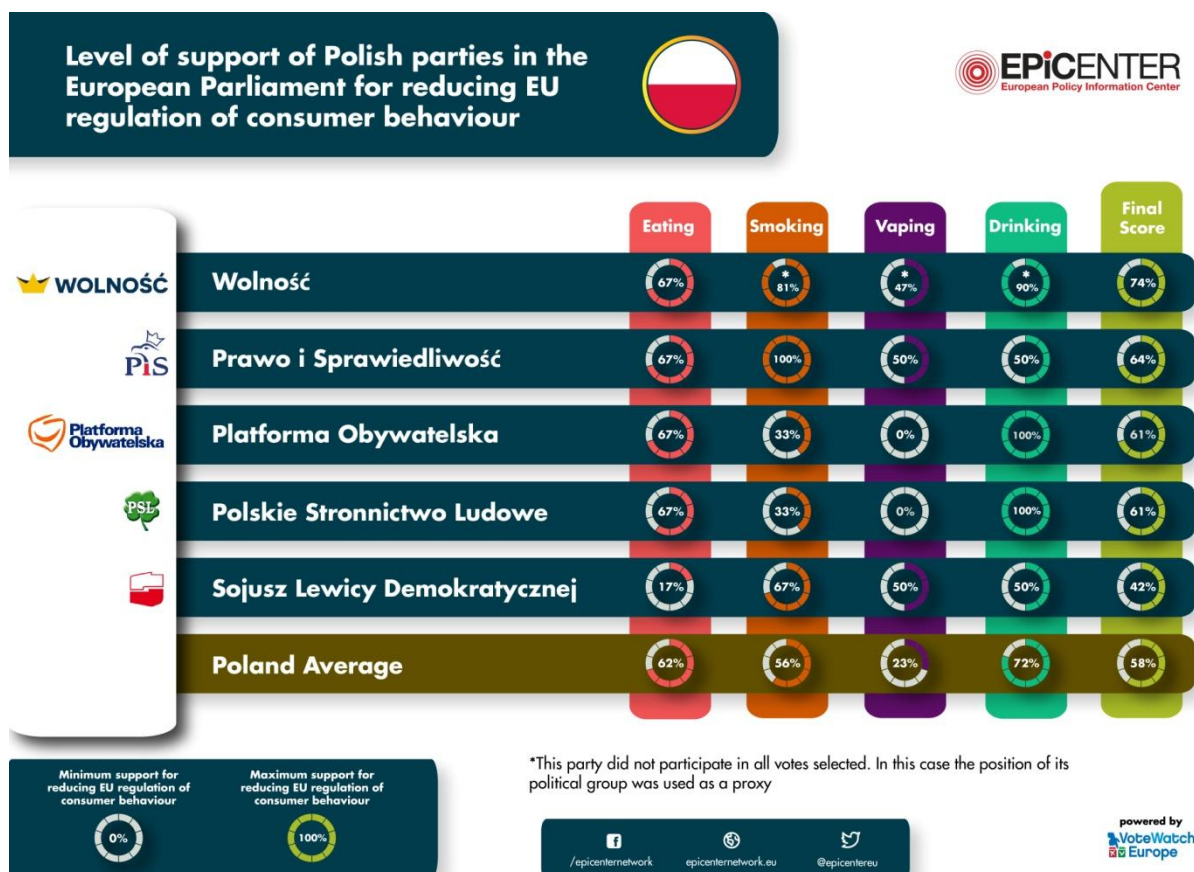
Sprzeciw wobec paternalistycznych regulacji w analizowanych obszarach pozwalał na zdobycie 100% w badaniu. Wśród partii najbardziej liberalną postawę w głosowaniach nad regulacjami wykazały niemiecka Freie Demokratische Partei – FDP (z grupy ALDE, 92%) i czeska **Občanská demokratická strana – ODS (z grupy ECR, 92%)**. Na kolejnym miejscu znalazły się brytyjskie ugrupowania **Ulster Conservatives and Unionists-New Force** (z ECR, 89%) i Conservative Party (z ECR, 86%).

Do partii najbardziej nadopiekuńczych, a więc skłonnych do silnego regulowania życia mieszkańek i mieszkańców Unii Europejskiej, należą partie z uznawanej za lewicową grupy Zieloni – Wolny Sojusz Europejski oraz niemiecka socjalistyczna Die Linke.

Najbardziej krytyczną wobec analizowanych regulacji polską partią była Wolność (z EFDD, 74%), choć należy pamiętać, że do wyliczenia punktów z wcześniejszych kadencji użyto wyników grupy politycznej EFDD, do której należy aktualnie tylko jeden z członków tej partii. W środku stawki z bardzo podobnymi wynikami znalazły się Prawo i Sprawiedliwość (z ECR, 64%), Platforma Obywatelska (z EPP, 61%) i Polskie Stronnictwo Ludowe (z EPP, 61%). Najbardziej nadopiekuńczą polską partią w Parlamencie Europejskim okazał się Sojusz Lewicy Demokratycznej (42%), choć SLD jest zdecydowanie bardziej sceptyczny wobec paternalistycznych regulacji unijnych niż grupa S&D, do której należy.

² Marek Tatała (2017), Indeks Państwowego Paternalizmu w UE – nowe restrykcje w Polsce w 2016 r., <https://for.org.pl/pl/a/5327,komunikat-10/2017-indeks-panstwowego-paternalizmu-w-ue-nowe-restrykcje-w-polsce-w-2016-r>.

³ Zob. Nanny State Index 2018 – European Parliament Edition, http://www.epicenternetnetwork.eu/wp-content/uploads/2018/06/IEA_Nanny_state_index_2018_voting-records_web.pdf.

Rys. 1, Stosunek polskich partii w Parlamencie Europejskim do paternalistycznych regulacji unijnych – im wyższy wynik, tym większy sceptycyzm wobec regulacji, źródło: EPICENTER Network

Warto w tym miejscu podkreślić, że istnieją różne motywy, dla których poszczególne partie czy jej członkowie sprzeciwiają się regulacjom w obszarze jedzenia, napojów bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosów. Jednym z nich jest niechęć do regulacji, unijnych lub krajowych, a więc dążenie do jak największej indywidualnej wolności wyboru i odpowiedzialności jednostki za swoje zdrowie i życie. Czasem jednak sprzeciw wobec unijnych regulacji wynika przede wszystkim z niechęci do regulowania określonych obszarów życia przez instytucje UE. Jednocześnie tacy przeciwnicy działalności regulacyjnej UE z wielkim entuzjazmem podchodzą do wewnętrznych regulacji ingerujących w życie mieszkanki i mieszkańców ich krajów.

Przykładem tej drugiej postawy jest PiS. Z jednej strony partia ta była sceptyczna wobec części unijnych regulacji. Z drugiej strony to za rządów PiS uchwalono nowe restrykcyjne przepisy dotyczące e-papierosów. Co ciekawe, według oceny skutków regulacji opracowanej przez polski rząd dyrektywa unijna wcale nie wymagała wprowadzenia większości kontrowersyjnych zapisów⁴. Za rządów PiS zmieniono też ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi tak, by zakazać spożywania alkoholu we wszystkich miejscach publicznych i ułatwić władzom lokalnym zamykanie sklepów z alkoholem w określonych godzinach i miejscach.

⁴ Zob. Rafał Trzeciakowski (2016), Ograniczenia dot. e-papierosów, <http://monitor.for.org.pl/analiza.php?id=95>

Jeśli chodzi o postawy grup politycznych, to najbardziej krytyczni wobec unijnych regulacji okazali się Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy (ECR) oraz Europejska Partia Ludowa (EPP). Na drugim, paternalistycznym krańcu znalazły się grupy zrzeszające partie uznające się za lewicowe, zielone, socjalistyczne czy komunistyczne, takie jak Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów, Zjednoczona Lewica Europejska – Nordycka Zielona Lewica i Zieloni – Wolny Sojusz Europejski.

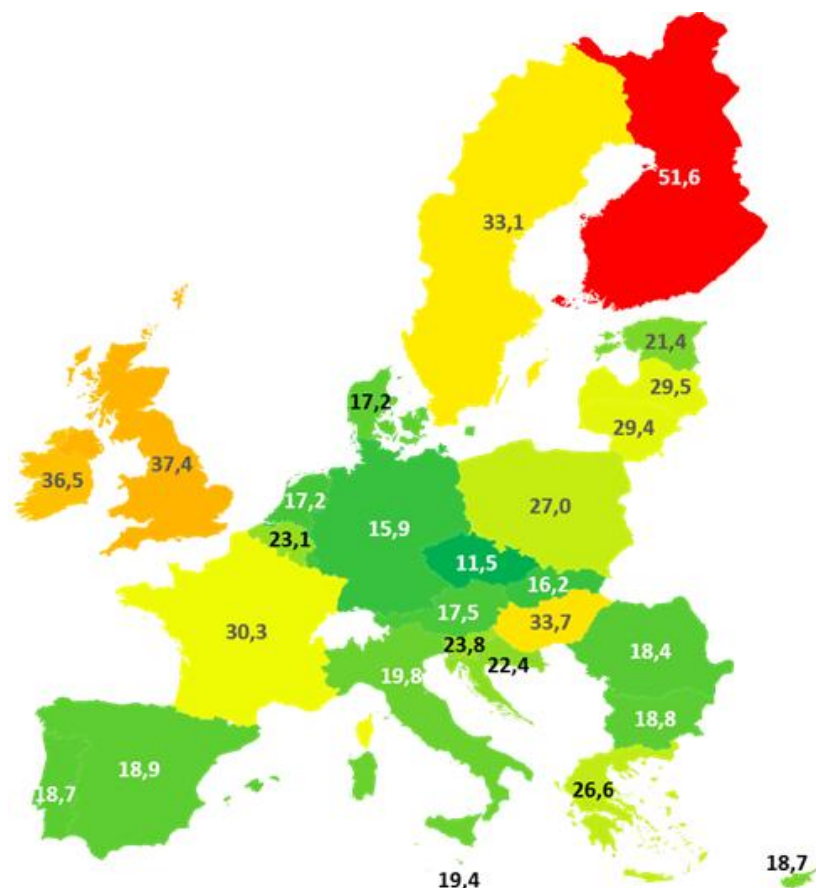
Pozycja	Grupa polityczna	Wynik
1.	Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy (ECR)	75%
2.	Europejska Partia Ludowa (EPP)	71%
3.	Grupa Europa Wolności i Demokracji Bezpośredniej (EFDD)	68%
3.	Grupa Europa Narodów i Wolności (ENL)	67%
4.	Porozumienia Liberatów i Demokratów na rzecz Europy (ALDE)	64%
5.	Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów (S&D)	27%
6.	Zjednoczona Lewica Europejska – Nordycka Zielona Lewica (G/EFA)	11%
7.	Zieloni – Wolny Sojusz Europejski (GUE/NGL)	8%

Tabela 1, Stosunek grup politycznych w Parlamencie Europejskim do paternalistycznych regulacji unijnych – im wyższy wynik, tym większy sceptycyzm wobec regulacji, źródło: EPICENTER Network

Autorzy badania pokazali też, jak zachowywały się delegacje narodowe. Największy sceptycyzm wobec nowych unijnych regulacji wykazywali przedstawiciele państw, które dołączyły do UE po 2004 r., takich jak Bułgaria, Węgry, Słowacja, Czechy czy Polska, a także Brytyjczycy i Holendrzy. Do największych zwolenników państwowej nadopiekuńczości i przeciwników wolności jednostki należeli członkowie Parlamentu Europejskiego z Grecji, Cypru i Francji.

Warto podkreślić, iż fakt, że przedstawiciele jakiegoś kraju są sceptyczni wobec unijnych regulacji, nie jest równoznaczny z tym, że poziom regulacji w ich kraju jest niski. Przykładem może być Wielka Brytania. Mimo że brytyjska delegacja w Parlamencie Europejskim nie należy do entuzjastów unijnych regulacji w obszarze jedzenia, napojów bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosów, to Wielka Brytania należy do najbardziej nadopiekuńczych krajów w Unii Europejskiej. W ostatniej edycji Indeksu Państwowego Paternalizmu kraj ten zajął drugie miejsce, zaraz po Finlandii, a przed Irlandią i Węgrami⁵.

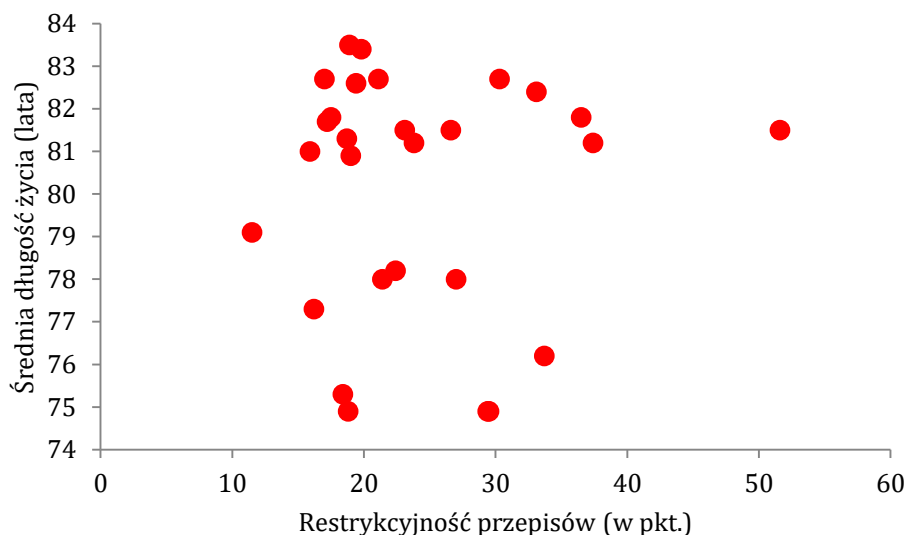
⁵ Zob. <http://nannystateindex.org/>

Rys. 2, Poziom paternalizmu w krajach Unii Europejskiej wg stanu prawnego na koniec 2016 r. – im więcej punktów, tym bardziej restrykcyjne przepisy, źródło: opracowanie własne na podstawie nannystateindex.org

Warto przypomnieć, że do krajów z restrykcyjnymi paternalistycznymi regulacjami należy również Polska, która w ostatniej edycji Indeksu Państwowego Paternalizmu uplasowała się na 9. miejscu⁶. Najbardziej liberalne, a zatem najmniej nadopiekuńcze kraje w Europie to nasi sąsiedzi – Niemcy, Czechy i Słowacja. Dane zaprezentowane w ramach Indeksu Państwowego Paternalizmu pokazują, że nie ma korelacji pomiędzy restrykcyjnością regulacji a średnią długością życia mieszkańców. Jak jednak pokazuje praktyka, paternalistyczne regulacje dotyczące jedzenia, napojów bezalkoholowych, alkoholu, tytoniu i e-papierosów często nie są wprowadzane w oparciu o dowody empiryczne.

⁶ Marek Tatała (2017), Indeks Państwowego Paternalizmu w UE – nowe restrykcje w Polsce w 2016 r., <https://for.org.pl/pl/a/5327,komunikat-10/2017-indeks-panstwowego-paternalizmu-w-ue-nowe-restrykcje-w-polsce-w-2016-r.>

Rys. 3, Brak korelacji pomiędzy restrykcyjnością państwowego paternalizmu (pozioma oś) i średnią długością życia (pionowa oś), źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostat i nannystateindex.org

Restrykcje wynikają często z państwowej nadopiekuńczości – politycy i urzędnicy twierdzą, że wiedzą lepiej, co jest dla innych ludzi dobre, a co złe, oraz jak jednostki powinny kształtować swoje życie. To nie tylko ograniczanie wolności, lecz także niszczenie ludzkiej odpowiedzialności. Politycy zastępują restrykcyjnym paternalizmem system, w którym dorośli ludzie samodzielnie decydują o korzystaniu z określonych produktów, czerpiąc z tego przyjemność i ponosząc osobiście konsekwencje swoich wyborów. Dorośli ludzie powinni mieć znacznie większą swobodę w podejmowaniu decyzji dotyczących tego, co i gdzie chcą jeść, pić czy palić.

Kolejne badanie bazujące na Indeksie Państwowego Paternalizmu pokazuje, jak daleko posuwają się unijni politycy w kontrolowaniu naszego codziennego życia, poza regulacjami, które są już narzucane lub dokładane do unijnych regulacji przez rządy krajowe. I w jednej, i w drugiej sytuacji mamy nie tylko do czynienia z ograniczaniem wolności jednostek, lecz także z niszczeniem poczucia odpowiedzialności za siebie.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyęźzonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORA

Marek Tatała

Wiceprezes Zarządu, Ekonomista

e-mail: marek.tatala@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR · [t](https://twitter.com/FundacjaFOR)@FundacjaFOR